

1887 M.

LIETUVISZKASIS

No. 17.

BALSAS.

Lietuwiszkas Balsas isceina čusyk
ant mėnesio.

Kasčiuoja ant metu 2 dorėlu, o Auro-
poje 3 dorėlai. Atskiras numeris 8 c.

Už colį spgarsinimu ant metu 10 do-
rėlu, o wieną sėki garsinant 20 centu
už kožną eitutą.

Rėdytojas JONAS SZLUPAS,
NEW YORK, 392 E. 10th St.

TEWYNISZKI BAŁSAI.

VI.

Ką mums ūda waldytojai musu.

(Tasa). Rytinė waldytoja musu, Rusija, el-
giasi kitaip: giria wisais jos rankose čsauceizais
garsais sawo geradarystes, nors mės ju nemato
me, garsina sawę metaginguose tairasceiziuose
kaipo apgynėją smulkiu tautu, žada dangų, bet
sawiszką, dėl tu smulkmenu, tame skaitiėje ir
dėl lietuwii, nors pawelyja, kaip iksziuočai, wos
lietuwii wardą, rodydami čsaisinusią, neužkantą
tautiszkam skirtingumui lietuwystės; pawelyja ir
tai, ko uždrausti negali. Smaugiu kožną tautisz-
ką apsiųautimą, pancioja mus ekonomiszcai ir
dwasiszcai, tuomi pacziu myniojimu demoraliz-
uoja mus per płatinimę principu neteisungumo;
wietan teisybės statydami twirtybę kumsceizios,
sawo norus ir naudę užstojamu wientaucziu wy-
resnybės ir administratoriu. Waldymas parube-
žiu parentas ant iszimtiniu įstatymu dėl pancio-
jimo ir twirkinimo swetimiu gaiwažu, idant tuos
supancioję priteiktu galėjimą sawo užstotiniams
iszmenkinti žiamę ir wisus gywybės sywus paru-
bežiu. Nėko waldytojai neranda szwento pas
tuos swetimus gaiwatus, aborigenus, dėl užgrėbi-
mo ko neisztiestu sawo agus, idant atėmę apdo-
wanoti nauda tiktai wieną walstijoje gaiwažą, kiti
yra wos dėl tarnawimo ir penėjimo to gaiwažo pa-
likti. Turtai ir darbas aborigenu yra werciziami
ant naudos wieno wieszpataujanciojo gaiwažo, be

jokios naudos dėl duodancziuja. Įstatymai, uk-
žai augscziunsi ir paliepipimai wietiuės wyresnybės
Rusijos kada norint, kada waldžią nedalinant į
sawo paėmė rankas 1863 m., isziuotos, padėtos
yra ant panciojimo ir skriaudimo aborigenu dėl
naudos szaukiamu ir wilojamu atstankiu isz toles-
niu rytu; aboryginams užbrausta bewaik ginti
sawo esybę, sawo norus, sawo paproczius, mylėti
wisą, kas žmogui kaipo brangiausias turtas yra
duota per istoriją ir diewą. Wisą tą p. Wolteris
wadina neiszpasakytomis geradėjystomis, mylis-
tingai pawelydamas ant szįadien lietuwiams mel-
stiesi lietuwiszcai (bene ir tewams bute su wnikas
tewiszkoje kažboje sznekėti?). Menka tai yra ge-
radėjyste, nės tą atimti nei p. Wolteris nei jo lie-
pėjai neturi galėjimo, czion liepipimai ju neguli
buti girdėti ir klausomi. Tegul bando ir czionai
kiszi sawo nagus, bau norai p. Wolterio ir jo lie-
pėju iszšipildys? Žada apdowanoti mus rusiszka
apszwaista ir rusiszkomis biblijotekomis, taip kaip
apdowanujo rusiszkomis kancelarijomis, rusiszka
konfesywiszka mokstawiete. Mums-gi mačoniats
butu girdėti ažuot tu geradaryscziu kur wietą
dėl lietuwiszku kningynu, dėl lietuwiszkos ap-
szwaistos ir mokstawietes, parentos ne ant tikėji-
miszkos propagandos, nės mums kaipo tautai, ar-
ba jei tautystės neiszpažįsta rusai, tai kaipo swe-
tamam gaiwažui su skirtinga kažba, rodosi prigū-
lėta musiszka apszwaista ir lietuwiszkos kningy-
nės, wienok tas wiszas uždrausta, gal isz meliš
dėl musu!! Garsinanti pažiuras wyresnybės ru-

Lietuvių literatūros
BIBLIOTEKA
ir tautosakos instituto

siszki laikraszcziai szaukia, kad „za russkija deŋgi prawytelstwo ne obiazano soderzat' inno-rodczeskija ucziliszcza i podderziwat oskołki miełkich narodnostei", bet tie mieli garsintojai nauju eti-kiszku principu užmirszta, kad tie taip garsus 'russkija deŋgi' yra rusiszkais tiktai per sawo pa-rasza, nės swetimiams gaiwatams sawo piningus t...rėti nėra pawelyta: i kasas ir bankus wyresny-bės eina lygiai ant reikału walstijos piningai no užstawinėjamu ir wisomis mylistomis wyresnybės apdowanotu, kaip ir no tu, kurie neturėdami no tos wyresnybės nei jokios dėl sawės naudos tiktai apturi skriaudimą; tie nuskriaustieje tankiausiai procentiszka didesnes sunkenybes dėl reikału walstijos nesza už protegawotu. Wienok jei jau toksai supratimas sziadien teisingumo, tegul ir taip bus, tegul jau wyresnybė ir laikosi sawo do-riszko principo ir 'za russkija deŋgi ne obiazano podderziwat' oskołki miełkich narodnostei', apie tokį supratimą ir nesiginczyjame, bet kodėl ta wyresnybė draudžia patiems smulkiems gaiwa-tams sawo pacziu turtais 'podderziwat' swoju na-rodnost' , pŋatinti sawo apszwaista ir kulturą, lai-kyti sawo lietuwiszkas mokstawietes? Mokstawie-tės laikomos turtais walseziu Ziamaitijos ir Lietu-wos, kur nėra nei wieno isz tu peniuzszlu waldžios, kodėl ir jos yra 'russkija', kodėl tiktai tokias gali uždėti ir priwatiszkos asabos; kodėl lietuwisz-kai mokintiesi yra uždrausta, kodėl uždraustos kningos, kodėl uždraustos kokios nors lietuwisz-kos draugystės? Wokietijoje wiszkas tai yra pa-welyta. Kodėl piningu, kuriuos sudeda swetim-taucziai dėl sawo pacziu reikału, 'nėks negwaran-tawoja no užgrėbimo wyresnybės, idant ir juos apszwaista ant naudos užstojamų walstijoje gaiwato ant kėlimo ir užtaikymo 'gospodstwujuszcezi narodnosti' ar propagandos walstijos tikėjimo. Tie piningai ir turtai jau ne 'russkija', nės sudėti tan-kiat dar tasyk, kada ant ju ir rusiszko paraszo ne-buwo, arba yra be paraszo. Kaip toli siekia prisi-sawinimas per Rusijos waldžią turtu, fundu ir tt. kuriuos sudėję swetimi gaiwatai, aiszkiai muus rodo paweiksłai; nekurie prisisawinimai galėtu rodosi tiktai juoką iszszaukti, jei nebutu taip bai-siai skaudus. Neminėsime jau milijonus senowės apszwaistos reikałuose turtu, užgrėbtus po užda-rymui Wilniaus Akadēmijos; arba ir fundu gera-daringu įrėdiniu užtikrintu ant turtu klosztoriu; tie po atėminai turtu klosztoriu perimti wyres-nybės, kuri jau neskaito reikalingu ant perimtuju turtu gulinczias sunkenybes tolaus pildyti, atėmė ir paszałpą szpitolėms, namams priegłaudos ir tt. Nesiekiamie ir parapijiniu mokstawiecziu užwertu po 1863 m., kurios laikosi turtais užgrėbtais baž-nycziu. Apleidžiamie iszwežtas isz Lietuwos bib-lijotekas, muzėjus, nės žinome, kad sistėma wald-ymo parubežiu yra paremta ant sunkinimo ap-szwietimo tarp swetimtaucziau. Tinkasi prie to už-grėbinaj juokingi, kokie netiktai kokiame nors despotiszkausiamie ar teokratiszkausiamie krasz-te, bet ir pragare begu galėtu atsitikti: Uždaryta per paliepiamą Warszawos generol-gubernatoriaus užgimusio kataliku, keletas katalikiszku bažny-cziu, kurį tai atsitikimą szisai ponas juokingai tei-sina, kad matas, jog tos bažnyczios 'wredno wli-žali na stoikost' obraszczionnago w prawosławije

naselenija okrestnostei' (bene 'na osnovanii pod-žożnych rospisok i kazackoi pletni', kaip tai isz-reiszke Spasowicz prowoje Malinowskio kelus pŋa-tinimo szio tikėjimo?). Užraszai ant aiszkiai ka-talikiszku bažnycziu, prie apwertimo ju i cerkwes, lygiai užtaikomi yra, iszpildymas tokiu užraszu tolaus ant naudos cerkwės, swetimos užraszėjams per ekzekuciją priwereziamas buwa. Czionai pri-gulėtu rodosi žinia, ar iszpažintojai szio užstojamo tikėjimo užraszė arba dawė ką norint ant naudos katalikiszko tikėjimo ir jo bažnycziu, wienok nėko katalikams nedawę negalėjo nėku ir užsipelnyti sunaudojimą turtu kataliku. 1864 m. kokia tai Lewandowska padėjo i sziadien užwertą b. War-szawoje Lenkiszka Banką 75 rublus, už procentus no kuriu (užraszēja juos pawedė kuningams Au-gustijonams) reikaławo attaikymo dusyk ant metu misziu už jos duszią. Po permainai Lenkiszko Banko pereituose metuose i Dalį Walstijos Banko wyresnybė užgrėbė ant sawo naudos szitą užra-szją. Kās dabar laikys miszias už duszią užraszė-jos? bene popai? bet Lewandowska pawėdusi szį dalyką Augustijonams matomai nešabai tikėjo i weiklybę popiszkos małdos, nės butu galėjusi ir popams szį dalyką pawėsti. Czionai priminti rei-kiu ir dowaną growo Eust. Tiszkewycziaus dėl Wilniaus. Tiszkewyczius padowanajo Wilniu sawo surinkimą Lietuwos senowės palikimu dėl įrengimo arkeologiszko muzėjo. Suraszas Tisz-kewycziaus parodo su wirszumi 11.000 daigtu; o paskutinis katalogas muzėjaus parodo tiktai 9000 daigtu, kuriame nėra recziausiu ir brangiausiu isz dowanu; no taiko dowanavimo pasitaikė ir kitos dowanos dėl muzėjaus, bet kaip matome, skaitlus daigtu susimažino; brangiausius pawogė isiweržę užziurėtojai ir iszwežė i Maskwos Rumiancowo muzėju, nors Tiszkewyczius ne dėl Maskwos, bet dėl Wilniaus sawo surinkimui dowanajo. Wyres-nybė matomai kaip Wilnių taiko už sawo mėsą, taip ir wisokį turtą to mėsoto; tokiu budu iszpuoła, kad gali pasigauti ir kożno lietuwiwo masznele, nors toksai pasigawimas swetimu turtu ciwilizuo-tume szwiete yra wadinamas žodžiu w a g y s t ė. Eikiame tolaus. Žaika lenku apwaikszcziujimo 300metinio paminėjimo myrio Koperniko Warsza-wos laikraszcziai užmanė įrengimą stipendijos wardan Koperniko, dėlto sawo straipsniuose ap-garsino rinkimą piningu no skaitytoju dėl szito reikaławo. Kada susirinko 16.100 rublu, iszdirtbi buwo įstatai ir nusiųsti dėl užtwirtinimo minyst-ru. Piningai buwo padėti i banką ir atiduoti dėl užziurėjimo Warszawos uniwersitėtu. Pagal už-twirtintus įstatus stipendiją gali gauti tiktai len-ka, nės ir piningai lenku sudėti; § 9 sako, kad uniwersitėtu priğuli kasmet 19 d. wasario apgar-sinti per laikraszcziaus wardus apdowanotu szita stipendija. 1877 m. gawo ją Treu ir no to taiko per deszimtį metu užziurėtojai (uniwersitetas turi grynai rusiszka administraciją) palowė pildyti § 9 įstatu. Kada užmanytojas stipendijos b. rėdyto-jas 'Tygodnik'o Illustrowany', Jenikė, apie tai už-siminė, uniwersitėtas prispaustas prie muro turėjo apdowanotus apgarsinti, bet drauge parodė, kad i naudojimą isz stipendijos dėl lenku paskirtos ir lenku sudėtos, kaip Pizotas i Credo, ilinde szimet maskolus Timonow, nors prie szio uniwersitėto

nėra wisai wyresnybiniu stipendiju dėl lenku ir wisos didesnės, nors dėl kataliku užrasuose paskirtos, duodamos yra daugume rusams. Kas-gi drįstu prieš tai prieštarauti? Tokiame pasielgime waldžios aiškiai rodosi, kad silpni swetim-tautiszki gaiwatai negali įrengti nei jokiu fundacijų dėl sawo reikatu, nės wyresnybė neduoda gwarantijos, kad sudėtu piningu neužgrėbs ant sawo naudos arba neapwers ju dėl didesnio dar skriaudimo sudėjusių piningus. Galima yra gelbėti wientauczius sawo paeziu ranka, bet negalima užziurėjimą tokiu piningu pawesti neteisngai wyresnybei. T. b.

ASILAS IR ĄAKSZTINGAŁA.

Asils, reges lekiant łaksztiną, — „Ei — szaukė — ei prietelka, pała! Tu, sako szwiets, ęsant giesmininkė Tokia, kokios ęzia nęr mus aplinkę; Dęlto dar asz pats noręziau girdę, Ar tu tiek gali mokslo turę?” — Priesz pirmkart regimą asabą Łaksztangę sawo rodyt im gabą. Iszyk bařsu taip sucziulbo plouycziu, Tartum raud szilks po mažu pirszycziu; Tolaus žiamyn, silpnyn... tai wěl plonu — Szimtais wisokių tukstanczių tonu! Kurie ore kaip žaibs nard, tai žambiai, Tai tiesiniai, tai smulkiai, tai stambiai; Wieni, siekę padangę, atlinksta, Kiti tolyj niuzregętam dingsta, Kiti, aidu gandomi aplinkę, Miszku ir kařnu, sukas lyg rinkę, Arba ratukai diržais slidyti —

Wos ką girdet, bet nematyti; Neklud' juos tamsyj medžiai szakoti, Nei srannus wandens — kelą pastoti!... Užgiedojus dainuszkai Wenutę, Węjelis tyl; cit paukszcziai, pauksztutęs, Ir keturkojai tad kwępuoj tylai, Darbininks taip-gi — kol užmiegt gilai! Ir jauns bernytis, laike naktelęs Ganęs arklus, klaus' tos giesmelęs, Kurs was kada szypt! i mergelę. Sędincezią žardyj prieszais budele... Asils, kad giesmininkę baig suokę, Žiamyn toł laikęs, snuki žilokę Pakel ir tar': „gerai, nęr ką sakyt — Nenuobodu Tamstos klausyt! Ne ne; bet tik tiek gauł man, isz ties, Kad Tamsta neturi pažinties Dar su mus kurkinu senių, Kurs ir kasdien gied ir pradienu; Tai kad pas ji kiek pasimokintum, Szwieta ant smert užmigdytum” —

Giesmininkę, iszgirdus nabagę Asilo ka'bę storę ir dagię, Spurst! ir nesijuto, kaip stojo Už deszimts mylu szlaite artojo. —

Isz to dywu sziuoslaik nęr jokiu, Nęs dar szimtais sudziu yr tokiu; Łaimings tas žmogus, kurs kaip łaksztangę, Luosę no ju rand sau padangę. — Szerenga.

JAUNAS WAISIUS.

Jaunas waisius lietuwystęs Apweizętoju nenori; Tie pripratę prie kalwystęs, Juju pirsztai per daug stori! Waisius yra per daug jaunas, Dęl jo reikia saldaus peno. O ęzia kalwių ugnis gaunas, Ji nor' kalti ant slowęno. Oi kowokiam, brołai mano, Kad ju rankon nepakluta, Nęs ęzia kožas kwails iszmano, Kas isz musu waisiaus butu Zuikis.

REIKIA WIENYBES

O Lietuwa, motinėle! Kaip-gi lusta szirdis mano! Kad tauw tikri waikełai Ame tauw maž iszmano. Kaip-gi ludna aplinkybę! Lyg kad ukanos užejo. Wisur mięla ir tamsybę! Nęra saulęs, nęra węjo! Nęra saulęs apszwietimo, Nęs jos prieszai nęprileidžia; Nęra węjo ikwępimo, Nęs ko kito žmonęs geidžia. O tawynę, o Lietuwa! Tawo wis ma one nyksta! Kur mylęjo, tie supawo; Kur nekenczia, tie jau dygsta. Wisur kalta mus silpnybę! Pagalys wirszumi eina! Turęs ontii jo teisybę, Nes wienybę nesueina. Pagalys du galu turi; Idant węko tiek turęziau, Szokęs asz i priesziu buri Iszpert nugaras galęcziau! Mus bet sažinė užgauna, Ir taip nekad negal buti. Nęs „kas su kardu karauja, Tas no kardo turi žuti”. Ak, mums proto; mokslo reikia, kad Lietuwa iszganyti. Tie, ką stumdo, musz ir keikia, Negalęs to padaryti. Musu wękas yr mumyse, Mus galybę yr sawyje; Jei pats žmogus nedarysi, Negelbs Jęzus ir Marija! Brołai, reikia mums wienybęs, Pamylękiamę wiesus kita! Prie malonęs ir teisybęs Bus Lietuwa iszganyta. Kas yr kaltas, dawanoti; Kas yr mulkių, pamokinti; Będnam reik pagelbę duoti, O wienybę wis atminti. Kaip-gi artimą asz mylu. Kaip-gi będnę asz bueziuojų, Eieziau ir až szimto mylu, Kad ji pastatyt ant koju. Wyrnai, wisi taip darykiam, Pamylękiam brołis brołi, Katras pykom, tas nepykkiam, Bus no mus nelaimę toli. Zuikis.

UGIS ŽMOGAUS.

(Tasa.) Wietinis marumas. Marumas mėstnosę yra didesnis ne kad kaimuose. Kaip męs artinsimęsi no widurio widutinęs juostos prie lygintojo ar prie žiamgalu marumas taip-gi pasi-

didina: taip siaurinėje dalyje Auropos metinis marumas yra kaip 1 prie 41; widurinėje Auropoje 1 : 40.8; pietinėje Auropoje 1 : 33.7. Žiurint pagal įvairumą amžiaus didumas marumo atsimaino labai labai. Iš abiejų lyčių miršta 22 ant 100 pirma ne kad susiūtkia vienu metu, ir 37 ant 100 pirma ne kad susiūtkia 5 metu amžiaus. Waičiai-gi yra labiau palinkę mirti tuojaus po gimimo negu mergės, bet pasibaigiant dvejimems metams jų marumas susilygina. 0.45 iš viso skaitlaus gimusiųjų miršta pirma ne kad pasiekia 15 metu amžiaus, beje pirma ne kad pasidaro naujingais dėl draugijos.

Atnašus marumas lyčių. Marumas tarp mergių pasididina tarp 14 ir 18, o tarp vaikų tarp 21 ir 26 metu. Prancuzijoje ir Belgijoje no 26 iki 30 yra amžius apsiwedimo, ir čia marumas yra lygus dėl abiejų lyčių. Po to pasididina tarp moterių gadyneje nesziuojimo waiku, ir po to vėl susilygina dėl abiejų. Į 25 metus pusė gimusių iszmirsšta. Widutiniszkas ilgis amžiaus rokuojasi ant 33 metu. Didmena ūkestingumo gywybės yra prie 5 metu, kuriame tai amžiuje rizika mirimo staigu susimažina, ir pasidaro menka iki subrendimui, kada, labiausiai tarp mergių, ji darosi didele. No 60 iki 65 metu proga gywasties yra vėl mažmenoje.

Sulyginimas struktūros vyriskio ir moteriskės. Prie jau paduoto prieszingumo tarp vyriskio ir moteriskės gali dar būti pridurta: Netik yra skirtumas wisame stuomenyje, bet įvairios dalys kuno turi ne tą patį atnašų apymį. Apymis kaukuolės moteriskės yra mažesnis; kunas yra ilgesnis; žiamosios gaūnės yra trumpesnės; 'pelvis' turi didesnį apymį, labiausiai skersame dijambre; gaūvos sūtkunikaulu per tai tolaus wiena no kitos, ir patys kaukai sudaro didesnį kampą negu pas vyriskį; krutinė ir 'abdomen' atnašiniai yra daugiau iszūankus; skersinis dijambtras per pečius mažesnis, ir wirszutinės gaūnės, kaip kad žiamutinės, trumpesnės; rankos ir kojios, pirsztai ranku ir koju, mažesnio didumo. Pawirszi turi daugiau elegantiszkaiai apwalėtą pawidatą, be kampuotumo; uoda yra pūnesnė ir permatomesnė; pūauka' gaūvos yra ilgesni ir szwelnesni, bet kitos dalys uodos mažias yra apdengtos pūaukais; nagai yra mažesni ir pūnesni.

Įpatingumas funkcijos moteriskosios. Stiprumas moteriskės prisitaikina prie stiprumo vyriskiu kaip 16 : 26. Jos raumenis susitraukia su mažesne energija ir lengwiau pūsta. Įpatingumas konstrukcijos kaukų 'pelvis' ir krutinės atnašiniai suteikia įpatingumą krutėjimams žiamutiniu ir augszutiniu gaūniu; isz to tai ans paženklinantis eiszens ir mosawimas rankomis mėginant swiesti akmenį. Yra taip-gi skirtumas balse: vyriskii — basas ir tenoras; moteriskii — kontralto ir soprano; to skirtumo balse priežastis yra skirtumas itgumo ju balsiniu stygu arba kordu, kurios vyriskiuose ir moteriskėse yra atnašiniai prietaikmėje 3 : 2. Wisatinai žiamiausia moteriszka nota yra per oktawą augsztesnė negu žiamiausia vyriszka, ir tokia pasarga gali būti pritaikinta atnašiniai prie ju augszciausiu notu.

Dar newiskas.

'ŽELMUO' PARYŽIUJE, PRANCUZIJOJE.

Protokūlas draugystės susirinkimo 5 d. liepos 1887 m.

Susirinkimas tapė atvertas draugo Verbunaezio 3oje adynoje po pietu namuose p. Salaskio, 17 rue de Seine.

Draugas Verbunaitis apreiszkė susiejusiems: perėjusiame rudenyje mės buwome 4 lietuwiai, kurie prijautė reikalą susiwenyjiimo ir be ilgu rengsmu ir dawadu jie 4 t. d. spalū 1886 m. prisižadėjo sutartyje su wienas kitu dėl lietuwiszku reikalū pagal igalėjimą dirbti; wėlaus jie szitam ju susitarimui draugystės wardą pridėjo ir ję Želmuo praminė. Berots negalima buwo tame laike no didelu atlikimu galbėta buti, atpencz nors pradžia buwo; pagal draugystės pasisekimą paskiausio laiko mės galime tikrą wilti turėti areziausioje ateitinėje kę swarbesnio atlikti ir tuomi musu brolams parodyti, kad lietuwiu geras noras ir darbsztumas ir ezionai Paryžiuje atsiranda. Ogi ir iki sziaūdien draugystė geroką skaitlu draugu paweldėjo, kningyną itaisė, prie to ir kelis graszius dar turi; jis parodė pagal kuingas ir skarbą, jog draugystė no jos prasidėjimo iki sziai dienai inėmė 88 frankus ir 53 frankus iszdawė ir szitaipos 35 frankus zoposto turi; jis priminė, jog tie piningai isz dalies mėnesio mokescziais ir wulnais dawimais susidėjo.

Tolaus draugas Verbunaitis parodė, kaip pradėtojai kuingas ingijo; buk tik kelos kuingos yra pirktinai no p. Weierio Tilžeje paweldėtos, bet wisos kitos pp. Weierio, Jankaus ir Bruažio downotos yra; jis pridurė, jog draugyste ant wisados sziems jos geradėjams sawo garbę, meilę ir dėkingystę laikysianti, irgi lukuriuoja, kad ji darbais tai parodys, o ir wisu jos prietelu meilės wertinga iszsirodys.

Apie laikraszczius jis taip iszwedžiojo: kad 'Garsą' tuojaus po intaisymo draugystės, jo kasztą atlikdami, tą pati parsikwietė, ogi ir szii pawasari draugystė, kaip ir sziaip keli draugai pagal ju pajiegimą Garsą paszelpė; Kelewi ir Klaipešos Teisybę esą taipojaus praszė, atpencz, abu nekado nepasirodė Paryžiuje. Tam-gi Lietuwiszkaiai Balsą Szlupas Naujorke Amerikoje ant kalėdu draugystei no wisu perėjusio meto atsiuntė, draugystei wisai nepraszis ir neraszis; ogi szitaip ir tolaus iki sziam pawasariui prisiuntė, potam pasilowė, ir tai rasi isz priežasties musu neužmokėjimo. Niamuno Sargis esąs su pritarimu keli draugu szioje žiamėje apsteluotas, bet kursai isz nekurios priežasties iksziol nebuwo užmokėtas; ogi bene todėl tą pati p. Weieris tolaus neatsiunčia; ir isz tikro butu daugiau kaip reikalinga, kad draugystė pasirupintu szituos taip swarbius laikraszczius kuo weikiaus užmokėti. Draugas P. atsiliepė, kad busiant ateitinėje wislab atliktą, tiktai reikę pirmiaus sziaip wisą sudawadyti. Dar pridurė, jog pirmi keli nedėlu ir Wienybė yra žums prisiunziama, tai nusidawė ant ipatiszko apstelawimo draugo P.

Kningu reikatuose V. apreiszkė, jog neseniai Jankus nekurias naujas lietuwiszkas kningas draugystei prisiuntė ('Musu Žydai'), ir wėl prieg tam dwejos naujos liet. kningos su užraszu 'Patkulis' bei 'Iszganymas Wargdienio' pasirodė isz redystės L. Balsu. V. statė praszymą susirinkimui, idant tasias draugystė sawo kningynui pirktinai paweldėtu; rods piningu nėsą gana, bet mislyjās, kad susiejusieje draugystės brolai kožnas po mažumą ant to sudės; musu pareiga esanti tokius rasztelus nusipirkti taip dėl pasididininimo musu rasztu kaip ir dėl paszarpes tokiu pagirtinu apsiēmimu. Tam užmanymui wisai pritarė ir jį piningais parėmė kaip sekant: J. B-gla ir Verbunaitis po 1 fr., Dr. Hanuszas, Akielaitis, Wkr. Eyd. ir Pts. po 50 cts; isz wisu 4.50 fr.

Drangas Akielaitis užmane, jei galima butu, kad draugystė pirktu liet. bibliją. Dr. Hanuszas primine, kad jei butu reikalas liet. bibliją paveldėti, galima pigiai gauti no Londono Pasiuntinystos Draugystės. Tas dalykas tapė ant kito suėjimo atidėtas.

Draugo P. inezsimas dėl sudawadyjimo kningu ir paskyrimo kningininko tapė isz priežasties pritrunkanczio laiko iki ateinancziam suėjimui pailgintas.

Gazėtu reikaluose V. statė inezsimą, idant L. Balsas ir Niamuno Sargas butu užmokėti; jis stengėsi savo užmanymą padrutinti taip: Kožnas isz musu žino ir pažysta wertę L. Balsu, ogi ir permano, kiek jo rėdytojas turi darbo, wargo ir užkabinėjimu; mums pareina tokiems užsiėmimams; tokiems wyrams, kurie, gali sakyti be winingės dėapszwietimo dirba, jiems nors su musu ir menku piningėlu priszokti ir jiems ju sunku pawadinimę, ju baldę tuomi pailengwinti, jiems suprasti duodant, kad ir mės ju dumos, ju prietelais esame. Niamuno Sargas yra taipjau swarbus laikrasztis; rods turime aniems draugams pripažinti, kurie apgaili ji skaityti negalinti, kad jis wokiszkomis raidėmis yra spaustas; czia jis pranesza swarbias ir tuleropas politikiskžas naujienas, gražius nusitikimus, pamokinimus apie gamtą, Byrutės weikimus ir tuleriopa isz musu mielos Lietuwos, taip wokiszlos kaip ir maskoliszkos.

P. atsiliepė reikiant pirm wisu dalyku Wienybę užmokėti, buk esą pažadėjome, ogi P. Bgl. ant tos 10 fr. yra dawęs, todėl nėsą nei jokia klausimo; tamui V. su dagumu priesztarawo tokius tarpus statydamas: L. Balsas yra pirmutinis liet. laikrasztis, kursai dwasę augina, apszwieczia ir szirdi tobulina, o Wienybė Plymoutho yra no paskutiiniu liet. raszteli, kuri dwasę ir szirdi žmogaus žudo ir — želėk — lietuwiszka raszlawa taip darto, kaip jai nei joks swetimas i tą dalyką nepasektu. L. Balsas žmogystę gurbeje laikydamas rupinasi ją augszlyn pakelti ir twirtinti, jis teisybę ir tiesą godanija, kuomet Wienybė nuolatai priesz žmogaus sweiką protą, jo szirdi ir pajutimą taip bjanriai grešzija. Tolaus, wos mės perejusiamė rudenyje bawome draugystę itaisę, mums L. Balsas kaip laikrasztis tikru broliu tapė no wisu pereitu metu pristintas, kuomet Wienybė musu nei klausė neklausė; tik dabar, kaip piningai yra pasilyti, ji atsirado: weizdėkite dabar ju brolyste! taip butu žydas ar ezigonas ir daręs. Kas ant to pamintėto pažado pareina, tą pati mės ir esame L. Balsu dawę, ogi ir to wisai nemenant, mės ju užmokėti daujians skelinu kaip Wienybę; o prieg tam P. pažada yra sawo wale dawęs, todėl mės esame toli atstu szita pažada kaip toki draugystės pripažinti; dėl tu 10 franku duotu ant Wienybės asz taipjau abejojti ir meldžiu P. B. sakyti, bau jis 10 franku duodamas juos Wienybei paskyrė? B. atsakė, jog nei bet esąs dawęs ant suwartojimo jeib kokio liet. laikraszcio.

Akielaitis pripažino, jog raszlawa Wienybės esanti labai klaidinga, atpencz jos raszymai esą kaip kur taipjau nau dingi; mums kaip tikriems lietuwiams, prideria wisus liet. laikraszczius guodoti ir mės nenorime ezionai nei koki politikiszka nei weriszka daigta apmatyti, mums neprideria musu susirinkime i tokius daigtus isileisti; jis tolaus pripažino L. Balsą kaip labai gerą laikrasztį, tacziaus jis nėsą be klaido, kaip ir ant pawaislo ezionai (paėmęs wieną numerį L. B. sziuos žodžius skaitė): „Wienybei žengti per slenkšni rėdytas L. Balsu yra uždrasta, tai esą peiktinas daigtas.“ V. tuos žodžius teisino, buk Wienybė L. Balsu neszwanklais užkabinėjimais priwertė taipos raszyti. Ant galo sutarta Wienybę užmokėti, taipgi L. Balsą ir Niamuno Sargą, prie anu 10 fr. tapė pridėta 3 fr. Bgl., po 50 cts P. ir

Eyd. ir 2 fr. isz draugystės skarbo.

Nauju draugu istojo 2: pp. Burba ir dras Hanuszas; paskiausias tapė garbės perdėtinin paskirtas, taipgi Bgl. garbės draugu. Mėnesinio mokesczio inėjo 3 fr.

Tuleropuose dalykuose Burla klausė: bau tiesa, kad szita liet. draugystė tokią didę neprietelystę turi priesz lenkus? Akielaitis atsakė, jog tai netiesa ir esą gryna apskelba; juk ir musu meryje aiszkiai isztarta: musu kalbą ir literaturą szelpti, brolyste tarp sawiszkiu laikyti be jokia užsidėjimo wėros ar politikos, ir esą isz sawės susipranta, kad mės ir norime su wisais nelietuwiais, kaip priguli, dawadimai gywenti, taiposgi ir su lenkais; ogi ir nei jokia prietelystė uel jokia szale nėra uždrausta, tai esti taip toli, kaip mus neuškabina, busime prietelais wisu tu, kurie tai norės.

Verbucaitis užmanė, idant draugystė duotu spausti 20.000 biletu dėl riuklawos piningu ant gero liet. literaturos iszaiszkinda nas szitaipos: mums lietuwiams swarbiu mokslu ir poezijos rasztu labai pritruksta, ir tai isz dalies dėl prispaudimo wisomis szalyimis ir musu neturto; tankiai mės ir skundžiamėsi, jog esą meukai liet. raszcju; tiesa, wienok — želėk — ir rasztai, kurie seniai sutwertu ir kuriu autoriai, k. a. garbingasis Dankantas seniai no szito trunkaus gywonomo atsisweikinęs wisgi žiamtje saldžiamė pakujingame atilsyje miega, ir rasztai tuju, kurie geidžia matyti tą dienę, kur Lietuwos wakai galėtu dalywais pastoti waisiaus ju darbo. Szitos Lietuwos žwakės, kurios neatboja nei jokia apnikimo; tie wyrai, kurie nedirba ir nesitrusia dėl pelno, bet wienat isz meilės i žmones, jie nėko nenori kaip tik szwiesą tarp sawo mylimu lietuwiu platinti, sawai ir tie rasztai tebguli neatspausti ir sunkiai ludyja priesz mūs skundžia mus musu nerangumo. Kodėl juos nei wienas nespaudina? Spaudintojai nenori, kadgi kasztas neužsi moka, o szaip nėra tokin mietu žmonių, o kurie gana melius yra, tie nėra gana turtungi. Taip dedasi su wisais raszcjais szios gadynės; keletas ką swarbaus miela raszyt uorėtu, bet ką daryti, kožnas turi pirm wisu daigtu sawo dieniszka duoną užpelnyti, o jeigu nors darbu pabaigęs jo sutwertojas galėtu ant mažo pelno rukuoti, ir tai ne, jau jis bus labai pakujingas, kad tik jo darbas dienos szwiesą pamatys. Ant paweikslo rėdytė L. Balsu jau szauwu ir ką rengia istoriję Lietuwos, ir tik dabar ima spauda „Nusidi“ wimpis Lietuwos Konstancijos Skirmant, zawusi nors nedidutę paszalpa isz Auropos. Lygiai blogai iszrodo, kad mės apsziruime musu statuszoje, jos juk wisai nėra; jei 20 lietawiu raszys dwideszinteriopa statraszi turėsimė ir dwiem tohmiausiams jau bus sunku su wienas kitu susiprasti; mės žinome, kaip bėda yra prie wieno laikraszcio pripriatus kita skaityti, kadgi skirtumas statuszos taip yra didis; mės rods turime gramatikas ir žodynus, bet tai ar lietuwiszka lenkiszka, ar wėl lietuwiszka wokiszka ir abu netobuli ir dar tarp abiejų didis skirtumas yra; wienok tik ant mokslo lietuwiams dabar ką gramatika ku. Miežinio iszėjusi yra. V. rodė tolaus, kokią didę naudą pasiekimas szio užmanymo atnesztu; lietuwiams butu galima abelnai iszmokti ju motynos kalbą, tolaus jiems nepristoktu szirdi dabincziu ir dwasę pakelancziu rasztu; o spaudai nekasztuojant, tos kninges galėtu labai pigios buti, taip kad ir waringiausias galėtu tasias nusipirkti; ogi ir darbymetis musu raszcju galėtu waisingai pasikelti. Szituos miltetus biletus reikėtu kuo mažiausianė pawyzdyje prigatawyti ir pagal piningus žiamiu, kur lietuwiu randai, prekę dowanos spausti. Kožnai isz tokiu walstiju parengti po kelis tukstanczius tokiu biletu, ir kožnoje žiamėje wjetas paskirti ir tokią agenturą itaisyti, kuri szituos biletus tarp isztikimu lietuwiu iszdahytu dėl iszpardawinėjimo; o toks biletas sluzytu kaip kwita ir kaip gwarantija, kad kožnas graszys ant sau paskirtos wietos nukaks. Reikėtu Centrine Agenturę paskirti, i kurią wisi suridkti piungai butu isztati ir kuri ukininkystę szita piningu westu, reikėtu tuos piningus i gerus bankus padėti ir tokius padawadyjimius padaryti, kad isz nei jokios szalies negalėtu koks prigawi-

mas ar wagysta nusiduoti. Taipos mės kelą atwertumėme kožnam, kursai ką nors dėl Lietuwas daryti norėtu, bagotas kaip waringas progos turėtu sawo didę ar mažę apėrą ant Lietuwas altoriaus padėti; czion galės bagotasis sawo dezimtinę ir waringasis sawo graszeli priteikti. Bus gana žmoniū, kurie pardawimu užsiims, ir gana lietuwiū ir kitu, kurie pirks, kožnas pagal sawo igalėjimą. Lietuwiszksai raszantieje gali tarp Lietuwas raszėju sudžias parinkti, ir tie apsudys, katrie rasztai bus wertu, idant atspaudimas nusiduotu ant kasztu szitu surinktu piningu; susipranta isz sawęs, kad czion tik kaiba yra no kuomi swarbiausiu rasztu ir taip pat tik tokiu, kuriu sutwertojas negali ar nenori duoti atspausiti ir apie kuriu atspaudimą ir szaip nei wlenas nesirupina. Stengkiamėsi mės wisi, kurie mės lietuwiaws wadinamėsi, kad nors swarbiausiu paraszyti weikalai lietuwinams bus galimi skaityti.

Akielaitis tam užmanymui prieszais iszszitarė, iki Burba, Hanuszas ir keli kiti szitam užmanymui pritarė; tas užmanymas tapė priimtas ir drangu piningas paremtas: Bgl., Verbunaitis, Burba ir Hanuszas po 5 fr., isz wiso 20 franku.

Burba welyjo listas tarp pažystamu tiesiok ant rinklawos piningu iszsiusti, tam pat tapė taip jau pritaria ir apsiimta iki ateinančiam seimui tolesnius reikalus to dalyko parengti.

Susirinkimas buwo pabaigtas 6oje adynoje po pietu.

Kr. V.

LIETUWA. Žmonės yra widutinizksai sweiki, didelu ligu negirdėti kaip kitais metais; gywuolai szu metą yra sweikesni, dėlto kad žmonės turėjo geresni paszarą ir daugiaus. Bet žmonelams su užmokėjimu už žiamę didelai didelai sunkiai eina, daug ukininku bakludė žiamę ir rankas žydu už skolyjimą piningu; kaipo dabar Papilėje žmonės sawo parapijos riukslawa iszmuryjo bažnyezios murą, kuris jiems kasztuoja 40.000 rublu, o papuolus i taip blogus metas aniems didelai sunkiai eina su baigimu murawojimo; stogą jau apdengė, ir widuri iszpuoszi yra jiems nelengwu. Dabar rengiasi nekurie wažiuoti i Ameriką. Apie Radwiliszkę yra tokiu, kurie pardawė sawo gywenimus už nekus ir patys traukia tenai. Dabar pas mus prispaudė ir wokieczius lygini kaip ir lenkus, kurie yra isz Prusu, ir priraszantieje prie rusu no 1882 m. neturi tiesos pirkti žiamę, o kuris yra nupirkęs, turi parduoti ir traukti sau in Germaniją prie Bismarkio. Wilniuje sako busęs ant wietos Kochanowo dėdė caro, Mikalojus. 20 ir 21 gegužės sudegė Kėdainiai; pradėjo degti no kazarmu ir ugnis nuėjo iki pat rinkos. Netoli no Amalu stotės, Kurtawėnu parapijoje gyweno naszlė ant kėlu desintinu žiamės su dwiem dukterimi, o sunus buwo iszėjęs užkuriais netoli no Kužiū mės-telo. Didžiosios subatos rytą dukters atsikėfusios susibarė su motyna, paėmė aną papjowė kaip awi ir i szmotus sukapojusios sukiszo i katilę žadėdamos iszwirti dėl kiaulu jowažę. Tę-gi nakti sunui motyna prisisapnawo su wisa sawo bėda, ir jis paczią namie palikinas wažiawo i Kužius ant prikėlimo; wažiudamas pro szali, esant pakelui, jis užwažiawo aplankyti matuszę, ineidamas ant kiemo sutiko wieną seseri ir klausė, ar sweika matuszė; szu atsakė, kad nera namie, iszėjo i Kužius; ineidamas i trobą sutiko antrą seseri ir taip pat klausė, antroji atsakė, kad iszėjo pas susėdus, tuo kartu ans didelai iszsigando isz dwejojpos kaibos seseri ir puolęs graitai i trobą pamatė, kad katelnyczia pilna ir ugnis didelai kurenasi, o katilas werda; tuo kartu ans greibė samti ir suszuko ant wisos trobos, ką jus bediėwės padirbote, kam jus motyną papjowėte! Tada ans pa-

ėmė, ir dabar sėdžia dar Szaulu 'bałtymjame' kalėjime.

Traku pawieto netoli no Žaslu mės-telo wienas ukininkas sawo paczią norėjo nukirsti su kirwiu ir anai nukirto peti- bet jįjė dar yra gywa, o pats pagawęs britwą pasipjowė po gerkle; motyna ir sesers norėjo užturėti, dar motynai in-pjowė i ranką besigindamas, kol pasipjowė. Priežastis tos dramos buwo maža. Mažasis brolis atprowojo žiamės dali, ir wedęs paczią kruwoje ėmė gywenti, tai ans isz to godumo ir pasipjowė. Už tai nedideli dywai, kad ir žmonės in Ameriką wažiuoja: pas mus su wisu nebeliko dorumo; et, sako, nuwesiu arklus i swetimą piėwą ar awizas, pagany-siu, arklai bus riebesni, o jei kuningas nenorės duoti isz-riszimą, asz duosiu elgėtoms downas ir bus nuodėmės man atleistos. O musu kuningėlai ir patys yra prisirinkę godu-mo ir patys tarp sawęs nesutinka, per tai ir tarp žmoniū neliko doros. Dabar Liepojaus kn. Raziulis pjauna kn. Wikswą kaip imanydamas, o wis isz godumo: iszduoda pusę klebonijos ant randos, o kuningas turi gywenti ant wirszaus kaip koks inamys. Liepojuje no 1 d. balandžio tapė per minystrą užtwirtinta draugystė dėl pagelbos kataliku bėdnuju gywenancziu Liepojuje; mažiausias ineszimas in kasą 15 kap. ant mėnesio; todėl jau per mėnesi sudėjo ant 500 rbl. Kp.

SZIDŁAWA buwo szioks atsitikimas. 8 balandžio szimet, kada buwo pirma diena žydu welyku, asesorius Szid-lawe pagarsino, kad toje dienoje žydai pjaus krikszczioniu wai-ą ant welyku, kad gauti kraujo dėl macu. Subėgo tada prie tos sinagogos, kur žydai buwo dėl maldu susiėję. Asesorius su wyrais, kurie buwo apsiszarwawę su pagalais, spraglais ir tt., isigrudo i sinagogą: liepe wisiems seniems žydamis bėgti laukan, o janniems pasilikti. Isz tu jaunu iszrinkęs 16 nuwarė i Raseinius dėl isztyrimo, ar katram nepriguli i karę eiti; tarp tu atrado 3 tinkanczius i karę, o kitus paleidė. Asesorius todėl taip padarė, kad turėti sau žmones dėl pagelbos, nės kitaip nebutu ėję. Musu žmonės ar už tai ne mulkiai?

Dabar newalė arklus i užrubeži wartyti Prekėjai wisai pristaitiko, kad tik anuos per inti i aną pusę: tai ikinko in 'furas', tu raiti perlekia per rubežiū ir tt. Paskutiniame laike daugybę anu perėme ir tai labai puikiu arklų. Kaip pardawė tamožnėje ant licitacijos, paėmė už kožną po 270 rublu wyresnybė. Parkupeziai daug prapelnė.

SZAULUOSE itaise prie bažnyezios giedorius isz ukwatninku, kurie taip dailai gieda, jog newienas buwęs bažnyzojies mislyja, kad tas dalykas atsitinka Warszawoje, Wilniuje ar kur kitar. Yra ten dabar 11 žmogystu, moteriszku ir wyriszku, giedancziu per miszias lotyniszksai. Szauluose kad kasė szulini ant kiemo namu, prigulincziu Dalindai, ant trezio sieksnio rado sukso smelczius, kuriu tikrumą pripažino žinowai.

Prie didžiausiu ir gražiausiu ažeru Žiamaitijoje prigul; Tytuwėnu ažerai. Isz tu Gilya užwerstas medžiais ir kėl-mais taip labai, kad tik 3 ar 4 wietose gali traukti tinklus, nės kitur kluwa ir plyszta; jis turi gilmės per 11 sieksniu, per tai gali ant to ažero gaudyti su meszkerymis ant diktu wirwucziu, nės ir žuwys ten nemažos esanczios. Wienas wyras, kad rytmetryje atėjo sawo užstatytos meszkeries pasikūrsti, atrado ję patamptę; traukė ant kranto, sun-kiai ėjo, nės netik isztraukti negalėjo, bet dar ir ji drauge traukė i wandeni; wos-ne-wos tę žuwi isztraukęs isz wan-dens. O kaip isztraukė atneszė ir paswerė, swarumas jos neszė iki 2 akmeniu (80 sworu). A p u s z i s kuomi dau-giausiai turi žuwies; kiti Gausztwinas, Bridwaiszis, ant kurio yra wiena sala, Werluwka. Tie penki ažerai turi

armės ant 20 valaku žiamės. Isz Gausztwino teka upė Grižawa, kuri ibėga i Dubysą.

Rikijawos ažeras turi 55 wala'tus armės, per 8 wiorstus ilgumo ir męžne tiek platumo. Turi kelas sałas.

Mėstelyje DAWIDGRODEK, Mozyriaus paw., Minsko rėd., yra tokios prekės: akmuo rugiu 70 kap., kwecziu 1 rub., miežiu 70 kap., awižu 60 kap.. Akmuo žuwies pusketwirto rub. Pakol nebuwo ten geležinkelo, akmuo žuwies kasztawo pusantro rublo. Dabar tą žuwi weža i wisas puses, o labiansiai žiemą užszaldžius i Warszawą ir kitur. Swaras mėsos 6 kap. Yra ten baisios girės, o po tas gires szernu, stirnu, meszku, lriedžiu, wilku. Ten bajorai po kaimus kalba gudiszka.

RASEINIJOSE Wolfas uždeda dirbtuwę muilo, stearininiu žwakiu ir tepalu dėl wežimu. Tame mēste yra jau uždrausta kalbėti pamokslą bažnyčioje lenkiszka, walė tik lietuwiszka. Tai nėra daroma dėl iszkėlimo lietuwiszkos kalbos!

WILNIUJE po pakasawojimo dwieju bažnycieju dabar rengiasi prie trecios, wadinamos Bonifratu.

Wyresnybė jau pagelbos neduosianti del Lietuwoje esancziuju ligonbuoziu, nors dėl Maskohjos tokia pagelba bus. Žinoma musu Lietuwa kuomi daugiau mokėdama wisokiu mokesziu, kuomi mažiaus pati turi imti atskyrus ką už jos piningus corkwės Lietuwoje statomos ir popams algos mokamos!

Jonas Karlawyczia, žinomas tyrinėtojis lietuwiszka kalbos, rengiasi suraszyti i kningą žinomus jam senowiszkus ir dabarnykszezius lietuwiszkus wardus wietu ir žmonių, turėdauas jau dėl to apszia medegą. Raszo jis taip jau artikulus i czekiszka Encyklopedija isz lietuwiu mytologijos.

Iszėjo lenkiszka kninga Tadenszo Dauggirdo su waizdais ir czia jis apraszo tas wietas, kur iszkasė wisokius senowiszkus daigtus kalnuose Lietuwas. Tape jis dabar spnariu Krokawos Akademijos ir Maskwos Cėsoriszkos Arkeologiszkos Draugystės. Prie piningu gautu no tu draugycziu pridėda dar sawo po 300 rublu ir turedamas taip apszias piningus daro daugel dėl mokslo. O kaipo gimęs Klemparke artu Dubysos upės Lietuwoje, ir szirdi ir duszią tam krasztui yra atidawęs; gailu tik, kad nėko lietuwiszka neraszo!

Musu kraszto lietuwiui budami TILŽEJE Prusuose gawo matyti, kaip ant Tilžės gelžkeldwario dalino lietuwiszkas proklamacijos dėl atsigawimo lietuwiszkosios tautos; parwežė tu proklamacija kelis glėbius del džiaugsmo musu žmoniu, kurie skaitydami linksminasi, kaip tai dar daug pawelyta Prusose ir dejuoja, kad po maskolumi to wisó nėra.

Kowai, kurie pirma tik wienuose Szauluose buwo, dabar taip prasiwaisino, kad pilna ju po wisą Žiamnitiją. Kur tik yra augszti neprisiekiama medžiai, no ju lizdu juk szakos linksta. Daug jie blėdies ant lauku padaro, nės kaip kur ant lauku nutupia burys no kėlu tukstancziu, taip kad ir saulę užtamdina. Szitą metą, atsimeuu, wienas ukiniukas pasėjęs žirnius pirm pusrycieju su sziauriniu wėju, kad kirmilai nekirstu, pats nuėjo pusryczanti, o kaip suryžo po pusrycieju užarti, jau mažai žirniu berado, kowai nulesė. Dabar jau ukininkai gudresni, siunczia piemeni su ilga szatra, kad kowus ganytu, pakol neužaria. Szaudo ju daug ir dėl kepenės, nės mėsa gardi esanti.

Isz priežasties, kad beturcziai emė jieszkoti sawo teisybės, turtingieje ponai pradėjo daryti mylistas wisokiu budu. Piningius Mantwilas, turintis sawo dvarus ties Sza-

lais netoli no Kėdainiu, nors pats gywena Wilniuje kaip uredininkas Žiaminio Banko, atwažiudamas i Szatus, dalina wisiems atkaniems ir nudriskusiems žydams ir krikszczionims po 20 kapeiku kožnam, ar mažam ar didelam, o bėdnesniems dar pridėda daugiau sakydamas: tesidžiaugna apiplyszę ir alkani pataikiai, kad asz atwykau! Paskutiniame laike atsitiko, kad susirinko tu 'pataikiu' 350 žmoniu ir wienu sykiu ponas iszdawė 85 rbl. Antras wėl turtingasis baronas Keyserling no Panewėžio paklausė žydu synagogoje Panewėžyje, ar daug yra pas juos bėdnuju ir atleidė ant 'peizach', žydu welyku, 300 puru bulwin ir 100 puru morku dėl kugelo.

WILKMERGE taip yra bėdnas mėstas kaip ir Raseiniai, be jokios prekybos ir no geležinkelo per 5 myles. Mažai perkancziu ir pardudancziu ten atsiranda. Ulyczios ir kromai tuszti. Wisas gražumas ten upė Szwenta ir tiltas per ją Szwenta turi daug žuwies ir nemažos.

PANEWEŽYJE, kurs kožną dieną kyła isz priežasties prekybos ir gelžkelo, žuwys yra pigios, nės netii. Newėžioje jos randasi, bet ir isz Biržiu ažero jos daug atweža. Swaras žuwies 5 - 15 kap. Kartais jos taip daug atweža, kad jiyė pasmirsta ir paliejia wercia ją i Newėžą.

Wažiuojant gelžkelu galima matyti pilnus ketwirtaiszkus wiorstus iszkirstos girės apie Gaižunus, Trakiu paw. Wiena kelmynė ir kelnyne.

WELUONOJE ant Niamuno toje garsingoje wietoje, kur yra kapas kuningaikszečio Gedimino ir kur gyweno ir rinko dainas ans musu laiko neseniui miręs darbininkas ir tėwynininkas kn. Antanas Juszkewyczius, dabar ten yra uždėtas sodas ant 15 desintinu žiamės, o dar 15 desintinu taps apsodinta. Tą sodą uždeda Zaleskis, tėwiszkanis tos wietos. Yra czia wiena isz seniausiu bažnycieju, muryta, kurios prieszakinė dalis priguli, pagal isztyrinėjimą, laikui senowės tikėji no. Toji wietu, kaip ir wisos Paniamumais, priguli prie gražiausiu Lietuwoje. Labai platus sodas yra uždėtas LULUOSE Iwonawyczius, Raseiniu paw. Sodus užweda dabar daugiose wietose ir ukininkai. Jawams atpigus ukininkai jieszko nandingesniu isztrakimu isz žiamės: uždeda sodus, sėja daugiau dobiliu, augina daugiau galwiju, užweda bites, idant mažiaus jawu reiktu sėti, isz kuriu mažai piningu. Adakowoje, Patruszlyje (Raseiniu paw.), Jonawoje, Raudondwaryje, Augsztdwaryje [Kauno paw.], Raseiniuose, Kaune, Wilniuje ir kitur užweisti yra labai platus sodai dėl cziepu, isz kur pigiai po 15 kap. nog kėlu metu cziepus galima ganti.

LABUNAWOJE, Kauno paw., pamokslai bažnyčioje yra sakomi wienasyk lietuwiszka, antrasyk lenkiszka, nės ten daug lietuwiu jau pasisawino lenkiszka kalbą, lietuwiszkos kningos ten nenucina, ir žmonės nežino, kur tos butu gaunamos. Kelissyk jau lietuwininkai rėmėsi priesz naujalenkis ir iszderėjo rožancziu ir pamokslą lietuwiszka, o dabar derinasi dėl suplikaciju. Kaip susieina i pažnycieju wieni lenkiszka, kiti lietuwiszka gieda ir nori perszaukti wieni kitas. WENDZIOGAŁOS parapija yra jau su wisu iszwirtusi i lenkus ir bažnyčioje wisi elgiasi lenkiszka, ir wisoje parapijoje tik du kaimu Gelna ir Preisziogalku tebėra lietuwiszkais. Kėdainiuose iszgirsi greicziaus lenkiszka nekad lietuwiszka kalbant. Kaunas, Jonawa, Kėdainiai, Labunawas, Wendziogala, o isz dalies Wilkija su apigardomis yra tai didelė sala, kur gaiszta lietuwiszkoji kalba. Czia galima dar prirokuoti Raudondwari ir Dotnawą. Žaslu bažnyčioje, Wilniaus rėdyboje, tik ewangėlija yra skaitoma lietuwiszka, o wiskas kitas einasi lenkiszka. Žaslėnai kalba lenkiszka, o parapijoje wisi wryai moka lenkiszka, ir per tai newisi reikalauja liet. maldu kningu. Moters, ne wisos moka lenkiszka. Žmonės ten tik namie lietuwiszka szneka. Taip mažne wisur atsitinka Wilniaus rėd. Sawo kalbą žmonės czia laiko už su wisu prastą.

GAMTOS MOKSLAI IR DRAUGIJA.

(Tęsa.) Mės matėme, kad astronomai iki pabaigai XVIII šimtmečio stengėsi išstardyti istatymus, kokie valdo krutėjimus dangiszkųjų gumuļu. Raktą dėl atrakini no szito klausimo rado Newtonas, ir veikalas buvo užbaigtas, kada Laplace ir Lagrange iszrodė, jog ir tos planėtos, kurios rodosi turincios nepaprasciausias orbitas yra suvaldomos pajiega grawitacijos. No to laiko astronomija pasiliko tikru, ekzaktsizku mokslu, ir mokslininkams bereikėjo daryti aprokawimus su tobulumu dėl pasakymo isz anksto, kas iwykty turi; arba jei jie pasiklydo, tai ne paprastinumas parėjo isz priezasties kito nežinomo dar dangiszko gumuļu. Dėlto musu amžiuje astronomija užsiėmė atidengimu nauju planėtu, žwaigždžių ir žwaigždinu mugulu, ant kožno žingsnio suteikdama naujas parodas tam, kad grawitacija wieszpatanja per matomą wisatą. Szale to iszdygo naujas tyrinėjimas, beje apie prigimimą saulės, planėtu, žwaigždžių, kometu, meteoru ir tt.; czia iszgristame, kam dangiszki gumuļai panėszu sawyje, ar jie turi atmosferą kaip kad žiamė ir isz kokios medegos jie padaryti. Tas tyrinėjimas nusidawė isz dalies su pagelba galingu mikroskopu, bet labiausiai su pagelba metodis, wadinamos spectrum analizis. Ant gulo pagalės astronomai suradę tulius dangaus gumulus panėszius i musu žiamę ir tardami ten esant taip pat mananczius gywentojus užsiėmė mislimi susisznėkti su taip tolimais musu kaimynais. Tuomi-gi tarpu mės paminėsimė keletą nauju gumuļu, neseniai pastebėtu danguose.

Weikiaini po atradimo 'Uranus', gerai žinomas astronomas Bodė suokė, kad tolimai planėtu no saulės czia regimai pagal istabu aritmetikiszką istatymą. Wienintelis isz szito istatymo iszėmimas tapė užtiktas tarp Jupiterio ir Marso; ir czia spraga dwigulai taip didelė buvo negu iszpuole pagal aprokawimą. Dėlto astronomai paistė, kad ten turi buti planėta tarp anudwieju, nors iktuolai neregėta; ir 1800 m. susirinkime Lilienthale, Saksijoje, jie susitarė stropiai ieszkinėti trukstanczio gumuļu. Piazzii [1746 1826], astronomas prie obserwatorijos Palermoje, Sikilijoje, buvo wienu tarp anu ieszskotoju planėtos, ir pirmą nakti 1801 m. jis patėmyjo žwaigždukę konstelacijoje Taurus, iktuolai neintrauktą i katalogus. Jis ją žwalgė per 12 nakti, ir krutėjimas jam lyg nudawė aną ieszskomą planėtą. Bet czia jis staigu susirgo, ir nors kitiems astronomams pasakė, ką matęs, wienok nei wienas negulėjo jos rasti. Mėnesiai praslinko, ir tuli jau ėmė tikėti, kad jis pasiklydo; bet sztai jaunas wokietis Gauss (1777 1855) smė rokuoti pagal faktus, kokius padawė Piazzii, kur gi tuomi sykiu ant dangaus planėta turėtu buti, ir nukreipęs teleskopą i tą szali, atrado ją! Tą planėtą praminė Ceres, ji buvo labai maža palyginant ją su kitomis planėtomis. 1802 m. Dr. Olbers isz Brėmos (1758—1840) praneszė, kad jis radęs kitą mažą planėtą arti Cereros, kurią jis praminė Pallas, ir 1804 m. Harding surado wėl kitą, Junoną. Nawatna buvo, kad taip daug gumuļu riedėjo aplink saulę wienokiame atstume, ir Dr. Olbers tarė, kad jie bene bus skelaudėmis wienos didelės, sudriskusios i dalis planėtos. Taip esant jis tikėjosi, kad bus rasta daugiau, ir 1807 m. tapė apeita Westa. 1845 ir 1847 m. dar dwi prisidėjo prie ano skaitlaus. No to laiko kasmet buvo keļos atrandamos, ir szia dien jau yra žinoma i 153 mažu planėtu, wadinamu asteroidomis, kurios teka aplink saulę tarp Marso ir Jupiterio. Pallas, tarpe ju didžiausioji, isznesza tik 600 myļu skersai! Ar jos yra isz tikro nuolaužomis no wienos kokios planėtos, nėra patikrinta, ir dar daug turime apie

jas tyrinėti.

Toliaus tapė surastos dwi pagryztanczios kometos. Isz tu wieną pastebėjo per teleskopą 1819 m. prancuzas Pons mēste Marseilles; ji yra labai maža ir swarbi labiausiai tuomi, kad wėlaus prof. Enkė [1791—1865] Berlyne aprokawo, jog ji sugryžta sykis i syki rias 3¼ metu; wienok ji pareidawo ¼ adynu ankscziaus kožno syki. Dėlko taip, ir szia dien nėra tikrai žinoma. Dėl radimo, kaip graitai teka ta planėta, Enkė turėjo aprokuoti labai tiklai, kiek iwairios planėtos ją pritraukia; ir tai jam suteikė radynas, kad Jupiteris yra didesnis ne kad mislyjo ankstesni astronomai, kuomet Merkurus yra daug mažesnis. — 1826 m. kitą instabią kometą pastebėjo austriszkas apicėris Biela, kuriai tapė duotas wardas 'Bielos kometa'. Wokietis M. Clausen aprokawo, kad ji riedejo eliptiszkoje orbitoje per 6 metus ir 8 mėnesius, ir tuomet nurodyta, kad tai yra ta pati kometa, kuri jau buvo matyta 1772, 1805 ir 1818 m. Toji žwaigždė su uodega turi nawatną pereituwę. 1832 m. pasikelė didelis truckszmas, nės astronomai iszrokawo, kad ta kometa kelaus skersai orbitos musu žiamės 29 d. spalū mėnesio. Žmonės nesuprantanti to dalyko mislyjo, kad ji pulis ant musu ir bene suardys musu žiamę, ir dangis pardawė sawo namus ir žiames, tikėdami, jog jau pareina galas szwieto. Gywentojai Paryžiaus taip buvo ibugę, kad Akadēmija Mokslu prispirta buvo praszyti astronomo Arago, idant apramintu gywentuju baimę, ir tas paraszė kningutę, kurioje parodė, kad, nors kometa eis skersai tako musu žiamės, wienok tą dieną mės busime toľume no tos wietos ant 55 milijonu angliszku myļu! — 1845 m. 26 d. lapkriczi 'Bielos kometa' atėjo ļankiamame laike, ir buvo matoma wieną nakti pagal kitą iki 12 d. sausio. O kada ljetenantas Maury žiurėjo i ją isz obserwatorijos Waszingtone, Suwienuose Walstijose, jis pamatė ne wieną kometą, bet dwi ats kiras kometas, skriejanczius drauge. Tam nebutu buwę tikėta, jei astronomai nebutu galėję ją apžirinėti per pilną mėnesi; mat kometa skilo i dwi dalis, kuriu kožna pasiliko tobulu kometu, su žibanczia galwa ir su szwiesia uodega! Tiedwi komėti sugryžo 1852 m. draugėje. tokiam pat atstume wieza no kitos kaip 1846 m., bet no to sykio ju nebebuwo matyti. Daugybė kita kometu tapė atrasta, ir szia dien žinome, kad ju trukstancziai ar milijonai kelauja per arduę. T. b.

LIETUWOS RASZTAI XVII SZIMTME-TYJE.

Gali retai kuri tauta taip mažai žino apie sawo rasztus ir rasztininkus kaip kad lietuwiszkoji. Nėra ko czia tam stebėtiesi, nės ir szia dien retai kuris isz musu wientancziu rupinasi igyti izwilgi i Lietuvos perėtus wargus ir dwasiszkus darbus. Mums-gi toli no tėwynės gywenantiems yra per sunku sutraukti reikalingasias žinias, ir nedywai, kad sawo apžwalgose negalime paduoti nei pilną skaitlu iszėjusiu rasztu nei buwusiu rasztininku. Reikia tuomi pasikakinti, kas tuomi tarpu mums yra pasiekama ir žinoma.

Kaip XVI amžyje subruzdus lietuwiams Prusuose atsiggarsėjo ju darbsztumas tikrojoje Lietuwoje, taip pat ėjosi ir XVII szimtmetyje.

1612 m. Karalauzciaus klebonas Lazarus Sengsztokas (gimęs 1562 m. Lubekoje) iszdawė „Giesmes chrikszcziounischkas ir duchaunischkas per wissus Maetus Bažnyczioje Diewo giedamas"; isz wiso i tą kningą buvo patalpinta 145 giesmės, iszguldymai isz wokiszko ar lenkiszko, ir 23 jo paties parasytos. (Primenu, kad Jonas Brėtkunas buvo szleidęs 76 giesmes 1589.) Sengsztoko kalba ir eilės buvo

labai blogos, wienok nesant geresnės kningos lietuwininkai jo pateiktą veikalą wartojo per isztisus 54 metus! Taip tai jau no seniai emė musu kalbą darkyti ir kroipyti tie, kurie nesistengė iszmokti ją!

Iszwardawo Lietuvą no Sengsztoko kningapalaikė darbai Danielaus Kleino, pilozopijos magystro, Tilzės klebono. 1666 m. Kleinas iszdawė „Naujas Giesmiu Knygas“, czia buwo isz wisu 229 giesmės. Kleinas senas netikusias giesmes pataisė, ir 108 naujas giesmes pridėjo, iszguldę jas isz Simanc Dach, Ludwiko Helmboldt, Jono Heermann, ir Jono Franck'o; teisybę sznekant Kleino nekurie iszguldymai buwo geresni už paczius wokiszkus originalus. Prie szitos kningos buwo pridėta Kninga Małdu, bene tik pirmoji lietuwiszkoje kalboje, kur yra 'Laupsė ir dėkawonė t'esie taw' ir tt., giesmė paraszyta Kleino ir mylima Prusu Lietuwoje iki sziai dieniai. — (Tą iszdawimą atnaujino 1685 m. Jonas Richovius, klebonas Norkytuose, ir 1705 m. nežinē kas trecziu sykiu iszspausdino.) — Jau pirmiaus, 1653 m., Kleinas istengė iszduoti lietuwiszką gramatiką su tokiu paraszu: 'Grammatica, Litvanica, Mandato et Autoritate, Serenissimi Electoris Brandenburgici, adornata, et praevia Censura, primum, in lucem edita, a M. Daniele Klein, Past. Tils. Litv. Praemissa est ad lectorem Praefatio non minus utilis, quam necessaria. Regiomonti. Typis et Sumptibus Johannes Reusneri, Anno 1653. In 8o'.

Kleinas buwo dėl Lietuws stropus ir swarbus darbininkas; jo swarbumas labiausiai tame randasi, kad jis jau su žinia stengėsi apdirbti rasztiszką lietuwiszką kalbą!

1625 m. atsirado 'Psalms'.

1638 m. Pr. Szrubauskas apgarsino 'Lietuwiszksas katekizmas'.

Tarp gar. esniu darbininku szito amžiaus tikrojoje Lietuwoje reikia paminėti kn. K. Szirwydą. 1629 m. Wilniuje iszejo jo 'Punktay Sakimu'. [1845 m. antru sykiu Wilniuje be permianios tapė atspausdinti per Magystrą Teologijos Leoną Montwydą, Sedo: kleboną, jo kasztu; prakalboje jis sako: 'Idant tada kaipo atminimas kalbos senuolu musu iłgainiu butinai nepragaisztu, asz su didziuwargu ją (kningą Szirwydo) igijęs, iszguldymą lenkiszku atmeczian, o gryną lietuwiszkui, žodis i žodi be kokios atmainos apent iszs; ansti steigiau'. — 1884 m. R. Garbė wël ją iszdawė su gramatikiszka izęga, bet prakalbą Szirwydo nepaispauzdino). Szirwydo weikalas 'Clavis linguae Litvanicae', apie kuri kalba Rostowskis istorijoje Jezuitu, prapnulė ir dabar nesurandamas. Swarba Szirwydo neguli jo gramatikiszkuose isztirinėjimuose, o tik jo stangoje kaip kad jau darė ir D. Kleinas, lietuwiszkąją kalbą aptasztyti ir apdirbti literariszka. Jis ir žodyną padaręs iszdawė 'Dictionarium trium linguarum' [atas iszdawimas Wilniuje 1677 m.] dėl paturtiavimo lietuwiszksos kalbos literariszkais terminais ir dėl suteikimo raszantiems 'copiae verborum'. Szirwydas yra gimęs Wilniaus rėdyboje, buwo mokintoju prie Jezuitu Akademijos Wilniuje, ir pamokslus bažnyczioje sahydawo lietuwiszkaiki iki sawo myriui 1631 m. Nežinau tikrai, bet regis Szirwydai priklausu weikalas apie ipatybes lietuwiszksos kalbos Didės Kuningaiksztystės Lietuws, kuris 1737 m. iszėjo po antraszu 'Universitas Linguarum Litvaniae In principali Ducatus Ejusdem Dialecto Grammaticis Legibus circumscripta et in obsequium zelosorum Neo-Palaemonum ordinata Permissu Superiorum. Vilnae. Typis Collegii Academici Soc. Jesu'. [Antru sykiu t. gramatika spausta buwo Wilniuje 1829 m.). Szaip ar taip imant, Szirwydo darbsztumas buwo isz wisu pusiu naudingas dėl Lietuws, ir jo wardas drauge su Kleinu galistotiesi szale Brėtkuno, Mažwydžio ir Daukszos.

Kalwynai iszdawė Kėdainiuose 1653 m. 'Kningą No. bažnystės'.

1660 m. Londone, Anglijoje, tapė pirmasyk biblija in lietuwiszką kalbą iszguldyta; apie tą raszo Le Long sawo 'Bibliotheca sacra' [Paryžiuje, 1723 m.): 'Biblia lithuanica ex versione Samuelis Boguslai Chylinski. London 1660'; o apie pati Chylinski sako: 'Chylinski Lithuanus, Luther, Lithuanicam sacri ecclesiae interpretationem absolvit'. Protestonas Chylinskis yra kilęs isz bajoru, kaipo labai gabu žmogu Synodas Žiamaitijos dėl tolesnio apsiszwietimo iszsiuntė ji sawo kasztu i Belgiją ir paskui i Angliją, kur jis nebegawo kasztu nei dėl sugryžimo nei dėl gywenimo isz priezasties kariu, kilusiu Lietuwoje ir Lenkijoje, kuomet ir protestoniszksos bažnyczios Kaune, Wilniuje, Kėdainiuose ir kitur tapė iszgriautos, ir taip gywendamas Anglijoje isz paszalinės paszalpos Chylinskis iszguldė bibliją i lietuwiszką kalbą. Czia jis regisi buwo susidraugawęs su garsingu Mittonu. Psalmus rengėsi Chylinskis iszguldyti metriszkaiki 'pagal melodijas, kurios yra wartonėje bažnycziose tos laimingos salos'. Chylinskis mirė 1668 m.

Tiek tai tuomi sykiu galime praneszti apie darbsztumą lietuwininku XVII szimtmeczio. Žinoma, kad daug dangiaus iszgalu igysime tolesniame laike, kada musu apszwiestunai atbudę ims tyrinėti Lietuws pereinuwę ir musu tėwu darbus; dabar mēs tik galime nedaugiaus kaip paraginti tuos, kurie turi daug ar maž medegos apie pereinu laiku (o ir musu dienu) literaturą surinkę, idant skubintuosi atiduoti i spaudą dėl pasinaudojimo wisiems lietuwytę mylintiems. Matydami menką rasztiszką krutumą pereinuose amžiuose, imkiamėsi nors mēs i darbą ir sutwerkiame nors galop XIX szimtmeczio weikalus, kuriu wertė ne weikiai prapultu ir kurie ragintu ateinanczias gentkartes in dar didesni ir waisingesni darbsztumą. J. Szl.

PROTOKUŁAS ANTROJO SEIMO SZENANDORYJE SUSIWIENYJIMO WISU LIETUWININKU AMERIKOJE.

Pagal užzwietimą per Liet. Balsą, neweikiant nėko wyriausybei S. W. L. A. pereinuju metu, i Szenandori ant d. 14 ir 15 rugpjuczio 1887 m. suwaziawo delegatai: isz Baltimorės Ignotas Bubelis, isz Naujorko Jonas Szlupas [W. Džiankauskas pasiliko namie per priezasti prowos iszproulus ant 15 d. rugpjuczio). isz Szenandorio no Wytauto draugystes M. J. Andriunkaitis ir Jurgis Naujunas, ir no tenyksztės kuopos S. W. L. A. — Pranas Szabrinskas ir Sebastijonas Mockaitis.

Pereinuju metu wyriausiam komitėtui susiwienyjimo [iszskyrus kasėri Milaucką ir rasztniuką Juodkoji) seiman neatwykus, Jonas Szlupas atidarė sirsirikimą 14 d. rugpjuties 1887 m. adynoje po pietu, ir trumpuose žodziuose apzweigė padėjimą reikatu susiwienyjimo iki seimui. Per wienus metus, prie wisai mažos agitacijos isz wyriausybes pusės, susiwienyjimas iszaugo i gana gražu medi: Baltimorė, Naujorkas, Philadelphia ir Szenandoris — tai yra susiwienyjimo swarbiausios atramos, o paskutiniame laike ir Czikagoje 'Liet. Warpas' žadėjo prillikti musu mėriui. O lietuwininkai Clevelande, Wilkes Barrėje, Waterburyje, Mt Carmelyje, Shamokin ir Mahanoy Cityje wis dar laukia tolesnio laiko, norėdami persiludyti, jog isz tikro susiwienyjimas yra naudinga Lietuawai irėdne, ir tam iwiskus be abejonės jie pristos prie susiwienyjimo; prieg tam regisi, kad tuose mėstuose nėra kam pradzią padaryti susiwienyjimo kuopoms. Szaip ar taip galime džiaugtiesi, kad prie anaip mažos propagandos ir prie taip didelo stauginio ne

prietei ant mūsų susiwienyjimo toji swarbi nuomonė jau gana placiai yra sau kelę praskynusi. Tikėkiamėsi, kad kitą metų szitas pulkas pasideszinteriopins.

Po to buwo perstatytas ant tos dienos pirmsėdžiu Ignotas Bubelis.

Paskui tapė skaitytos gromatos. 1. Baltimorės lietuwininkai reikalawo, idant pinigai susiwienyjimo butu apwercziami ant pastatymo lietuwiszkos bažnyczios, ir idant prie bažnyczios butu irengta liet. mokslawiete. 2. Isz Waterburio J. Sztrimas iszwedžiojo, kad lietuwiams sziądien dėl ju tautiszko ir dwasiszko pasikėlimo yra reikalingiausios mokslawietės ir geri mokintojai; ant galo jisai pats žada stowėti prie susiwienyjimo, iki jam teks wėko dirbti.

Tolaus tapė daryta metinė rokunda. 1. Baltimorėje prie susiwienyjimo priguli 47 sąnariu; no ju inėjo i kasą kuopos iki seinui 65 dor. 80 centu; o iszleidimu yra pasidarę 2 dor. 65 c. Dėlto 63 dor. 15 c. bus sudėta ant ranku wisatinio kasėrio po pirmam kuopos susirinkimui po seimo.

2. Prie Szenandorio kuopos S. W. L. A. iki seinui prigulėjo 78 sąnariu; no ju pribuwo i kasą 89 dor. 60 c. Iszdawimu nebuwo.

3. Wytantinė kuopa turi 11 sąnariu, ir i jos kasą pribuwo 40 dor. 30 c. Wienok isz tos sumos 15 dor. 20 centu yra pasilaikę buwėsis kasėris Andrius Kapoczius.

4. Naujorke no 37 sąnariu snėjo i kasą 40 dor. 35 c. ir iszdawimu buwo 9 dor. 89 c. Dėlto tapė sudėta i wisatinę kasą susiwienyjimo 30 dor. 46 c.

Isz paminėtu wietu susirinko no 173 sąnariu susiwienyjimo žwarbiais pinigais 203 dor. 51 c. Czia reikia pasigailauti, kad isz Philadelphijos ir Czilagos nebuwo atsistos nei rokundos nei pinigai i kasą susiwienyjimo.

Tolaus parėjo rinkimas wisatinės wyriausybės. Sutarta iszrinkti žmones galinczius ir norinczius dirbti dėl labo susiwienyjimo ir paugsztinimo Lietuwas. Wadowu tapė aprinktas St. Maczinskas isz Szenandorio; wietininku wadowo pasiliko Ig. Bubelis isz Baltimorės; rasztininku Jonas Szlupas isz Naujorko, ir jam i pagelbą M. J. Andriukaitis isz Szenandorio; kasėriu tapė aprinktas Jonas Miedažis, kuris d. 15 rugpjuczių sude sudejo \$ 1000 kaucijos. Apėkunais kasos likosi Pr. Szabrinskas ir Jurgis Naujunas.

Tolaus buwėsis rasztininkas Juodkojis perskaitė peritju metu protokulą isz L. Balso, o taip-gi ir konstituciją susiwienyjimo. Konstitucija tapė be jokios atmainos ant kito meto patwirtinta.

Tolaus parėjo klausimas apie statymą mokslawietės resp. bažnyczios. Bubelis pranesė, kad Baltimorėje skaitlus sąnariu susiwienyjimo labai pasididins, jei bus statoma liet. bažnyczia, o prie bažnyczios galėtu buti ir mokslawietė. Pranas Szabrinskas sakė, kad Szenandorio kuopa labai reikalauja bažnyczios, nes dabar, leikams perstatant sawo bažnyczią, lietuwininkai turėtu dėti dėl lenku, pagal reikalawimą kn. Lenarkewycziaus, wėl po \$ 20 kožnas; o už tuos pinigus lietuwininkai sau skyrimai lengwiau galės pasistatyti bažnyczią. J. Naujunas wėl iszwedžiojo, kad bažnycziu Szenandoryje yra daug, i jas nuėję gali kožnas pasimelsti, o tikrai lietuwiszkos mokslawietės iktuolai nėkur ant szwieto nėra, ir mokslawietė reikalingesnė yra dėl Lietuwas atgawinimo. Taip pat kalbėjo apie reikalawimą mokslawietės ir Andriukaitis. Seb. Mockaitis taip-gi pritarė, kad reikia liet. bažnyczios. Szlupas pritarė tam, kad didumui žmoliu glaudžiantiesi prie bažnyczios reikia nors wieną bažnyczią lietuwiszką insisteigti Amerikoje; bet czia yra wien didelė sunkenybė: kur rasime gerą lietuwi-

ninką kuningą? Berots czia turime jau bene 12 kuningu iszeiwu isz Lietuwas, bet tie — iszskyrus kn. Radawycziu — 'swetimiems diewams tarnauja', ar yra lenku patrijotais ir nėkintojais lietuwystės ar wėl per daug myli piningėlus ir dar ką kitą. Kn. Juodiszius Naujorkan atwykęs tiekėsi no lietuwininku trejopą skurą nudyrinti; Warnagiris darė taip pat, o wienas ir kitas Lenkią i dangu sodina. Pasistaczius bažnyczią reikės ar kn. Radawycziu i ją užpraszyti ar

jei Radawyczius pabugęs neprietelu lietuwystės no to atsisakytu parsikwiesti atsakanti kuningą isz Lietuwas. Nors sunku, wienok tai wis yra pasiekiamas dalykas prie pacziu lietuwininku wienybės ir sutikimo. — Reikint bažnyczios nemažiaus reikia mokslawietės: wienok ne bažnytinės. Bažnytinėse mokslawietėse kuningas neturi laiko, o tankiausiai mokslu ką kitą pamokinti kaip tik poterius ir skaityti bei raszyti. Jog tokio mokinimo sziądien negana, matome pažiurėję i kitus tautas ir i gywenimą. Kuomet kitos tautos tyrinėja gamtą, iszlnksztinėja draugijos stowi ir perkrautinėja paczius dwasės veiklumus, dėlto jos ir gywenime yra augsztai kulturiszcai pasikėlusios. Per mokslą kitos tautos igijo geležinkelus, tēlegrafus, tēlefonus, orines laiwėles, iszstatė puikiausius namus ir muzėjus ir teatrus, mokslawietes ir universitėtus, isitaisė kningynus apgyweno mēstus, isitaisė fabrikus su iwairiausiomis maszinomis; jau sziądien juk tarnasi susisznėkėti su gywenotojais kitu planėtu. O mēs lietuwininkai?... Jau per 400 metu turime priebažnytines mokslawietes, ir dėlto bewėik dangiaus nei žinome nei mokame kaip poterius ir skaityti ant maldu kningos; o kulturiszkuose dalykuose netik kad nese-kame paskui kitu tautu, bet likomėsi apakę ir ant paties reikalingumo kulturos ir apszwietimo. Wienatine paszdpa musu sziądien gali buti mokslawietė, paremta ant szios dienos mokslu ir ant reikalų gywenimo. Tegul ten bus mokinamas ir tikėjimas, bet tai wis turi buti daroma po akimi szwiesaus mokintojo; o gerą mokintoją ganti lietuwininkams nebus taip labai sunku kaip kad rasti gerą kuningą. Idant lietuwininkus Szenandorio per daug neapsunkinti mokeszcziais statant bažnyczią ir mokslawietę, asz isz anksto parengiau listas dėl rinkimo pinigų ant isteigimo mokslawietės ir ant iszdawimo moksliszku rasztu dėl lietuwiszku darbininku. Tas listas bus galima iszsiuntinėti in wisas szalis, ir pinigų rinkti netik no lietuwininku, bet ir no swetintancziu, tarp kuriu gywendami mēs sawo darbsztumu užsiplėnėme ant pareimimo mūsų reikaduose apszwietimo. Rasztininkas gali westi rokundą listu ir pinigų, o pinigų tegul bus atsiuncziami dėl geresnio iszšitikėjimo ant rauku kasėrio susiwienyjimo.

Po to Szlupo ineszimas apie reikalingumą statymo bažnyczios ir mokslawietės tapė wienu balsu patwirtintas ir priimtas, o taip-gi listas priimtos, ir ant ju paraszus sawo komitėtas padėjo. Listu yra 111; tik gauju, kad No. 26 akyse delegatu kas žin kur dingę.

Reikale statymo bažnyczios seimas sutarė, kad ant rytojauis wakaro sukwiestas butu susirinkimas lietuwininku Szenandorio. Tuomet seimawojimas tapė atidėtas iki rytojui.

15 d. rugpjuczių ant 1 adynos po pietu delegatai wėl susirinko saloje Freynės. St. Maczinskas užėmė wadowystę. Parėjo ant apsznekos reikatai dėl labo susiwienyjimo.

Szlupas no 'Zelmens', draugystės Paryžiuje, perskaitė gromatą [patalpintą L. Balse], kur 'Zelmuo' susitarė atspausdinti 20.000 biletu dėl parėmimo liet. raszlawos; ineszimą Szlupas statė, kad susiwienyjimas nesztu tame dalyke pagelbą 'Zelmenui' imdamas ant sawęs pardawinėimą biletu. Andriukaitis ineszė, kad czia komitetas susiwi-

nyjimo turi pasirupinti apie izšdalinią biletu ir nusiuntimą i vietą, kokia bus paskirta. Szabrinskas sakė, kad biletus reikia atsiusti wadowui, kurs kuopoms izšdalins ant pardawinėjimo. Szlupas ant to pristoję, kad biletai butu atsiusti wadowui, ir kad rokunda butu westa per wadową, rasztininką ir kasėri, kurs ir piningus ant to reikalę su rinktus turės nusiusti i tam tikrą vietą.

Pr. Szabrinskas inezimą padawė, kad i kasą susiwienyjimo ineiti turi pilna suma, kokia yra parodyta konstitucijoje, o paszalinus izšdawimus, k. a. ant kningu, dėl kelonės delegatu i seimą ir tt., kuopos tegul apmoka iz skyrimu mokesniu. Szlupas szitą inezimą paremia. Bubelis reikalauja, kad delegatus apmokėtu pats susiwienyjimas. Bet Szlupui nurodžius, kad taip esant i seimą dowanai galės waziuoti juk ir kelos deszintys žmoni, per ką tiktai kasa susiwienyjimo izszustintu, wisi pristoję ant inezimo Pr. Szabriasko ir patwirtino ji.

J. Naujunas nurodę, kaip yra reikalingas susiwienyjimui liet. laikrasztis, reikatawo, idant susiwienyjimas piningais paremtu Liet. Balsą, nors koki pikniką dėl jojo gero padarydamas. Pr. Szabrinskas sakė, kad reikia L. Balsą wisiems imti ir apmokėti, o bus gerai. Maczinskas ragino, kad kožnas iz szalies priwelytu ji kitiems dėl skaitymo. Ant galo seimas parėmimą L. Balso atidawė ant apsznekos paczioms kuopoms.

Szlupas inezę, kad susiwienyjimui musu priderėtu turėti 'apasztalus', pasiuntinius, kurie apwaziņėtu wietas, apgywentas lietuwininku, dėl irengimo ten kuopu susiwienyjimo ir dėl sutrankimo lietuwininku i kruwą. Maczinskas tai mislei pritarė. Bubelis sakė, kad Szenandorio kuopos galėtu siusti tokius apasztaļus i artimesnius Pensylwėnijos mēstelus. Szabrinskas sznekėjo, kad reikia siusti tokius pasiuntinius i tą mēstę, kur jau yra draugystės, o kur gywena lietuwininkai su lenkais susimaisę, ten kratinytis, esą, ir nereikia juomi užsiimti. Tam wisi Maczinskas priesztaurauja. Mockaitis sakė, kad gerai bus nuraszant gromatas klabinanczius daryti kuopas susiwienyjimo ten, kur ju nėra; jei reiketu musu pagelbos, mēs ir patys galėtumėme nuwykti. Ant galo Szlupas sawo inezimą taip atmainė: aplinkinius lietuwininkus turi organizuoti artimiausios kuopos, o tuos, kurie toli gywena no kuopu, turi rupintiesi sutraukti i kruwą Centralinis Komitėtas. Ant to wisi pristoję.

Naujunas inezę, kad szitą metą susiwienyjimas turi no wyresnybės Suw. Walstiju izszimti 'charter'. Ant to wisi pristoję, tik wietā izzēmimo bus ten, kur 'charter' pigiaus kasztuos.

Szlupas inezę tolaus, kad kitą metą seimas butu ten laikomas, kur musu brolai iktuolai yra mažiausiai susijudinę arba nors lizde prieszginu lietuwystės; geriausiai ar Pittstone ar Plymouthe. Po ilgesnio to dalyko apszudijimo wienu balsu sutarta susirinkti kitą metą i Pittston Pa.

Naujunas užklausė, ar kludo musu konstitucija kokia; nors liet. draugystei kaip tokiui pristoti prie susiwienyjimo. Izszaiszkinta tapė, kad kožna lietuwiszka draugystė gali stoti prie susiwienyjimo užmokėdama prigulinti mokesni no kožno sąnario i kasą susiwienyjimo.

Buwęsis kasėris Milauckas sudejo pas ji esanczius \$ 28 rankosna naujo kasėrio Mieltažio.

Tolaus buwo pakeltas klāusimas, ar reikia sąnariams susiwienyjimo turėti kokius ženklus. Seimas sutarė, kad gerai butu pasidarius szpilkas su Lietuwos ženklu 'Žirgas ir Waikas', o aplinkui su paraszu: 'Susiwienyjimas wisu lietuwininku Amerikoje. 1886 m.' Szpilkos yra be priewartos. Brangumas szpilkos nesza \$ 1. Sutarta ant pirmo sykio

Naujorkė padarydinti 100 tokiu szpilku. Sąnaris norinti gauti szpilką turi jos wertumą skyrimai apmokėti.

Pagal inezimą Andriukaiczio seimas nusiuntė delegatus pas Andriu Kapocziu, buwusi kasėri Wytautinės kuopos užpraszytu, kad jis atėjęs i seimą sudėtu piningus kuopos. Jam nesirodaut, buwo pas ji dar du sykiu pasiuntiniai, ir ant galo Kapoczius užsigynė, kad jis neturęs Wytautinės kuopos piningu. Tada seime Pr. Szabrinskas kaltino draugystę Wytautinę, kam ji klastoriu izszirinko už kasėri. Be kiti delegatai tam priesztaurawo, ir izstarė Andriui Kapocziui panėkinimą už jo pasielgimą ir tai-ęgi sutarė, kad jis in susiwienyjimą nebutu priimtas, iki nenusipraus no to wagiszko darbo: nēs Kapoczius suwilojo ir ižeidė newien Wytautinę kuopą, bet ir wiskus lietuwičius prigulinczius prie susiwienyjimo. Dėl kuopu-ęgi czia duodasi persergėjimas, kad jos kasėriu be kaucijos nelaikytu!

Ant galo J. Szlupas pasidėkawojo susirinkusiems delegatams už ju tikrus welyjimus gero lietuwystei ir welyjo wisiems sweekiems sulaukti atencziu metu seimo, kada gal jau turėsime nors pamatą padetą del liet. bažnyczios ir liet. mokslawietės. Reikia tik, idant mēs dirbtumėme, wientumėmės i sutikime gywentumėme! Ko Lietuvai duok Diewe! — Po tam Maczinskas apszelbė, kad szimėtinis seimas pasibaigė.

Tą dieną aplink 6tą adyną Lietuwiszkoji Kapelija padarė izskilmingą parodą mēste dėl garbes susiwienyjimo. Delegatams meilu buwo girdėti taip grazią lietuwiszka muzykę, nēs kapelija perėjo ju lūkėjimus.

Ant galo wakare susirinkę Szenandorėnai darė rodą apie weikesni pasistatymą liet. bažnyczios, ir wisi susitarė stowėti drutai wienybėje, prie susiwienyjimo tuo metu prisiraszė daugybė nauju sąnariu. Seimo delegatai iz sawo puses žadejo rupintiesi, idant kitu mēstu lietuwininkai pareitu Szenandorėnams i pagelbą.

S. W. L. A. rasztininkas Jonas Szlupas.

Kada newerseniai maskolu waldžia apgarsino Suwalku rėdyboje naują taksą mokesziu kuningams už wisokius tikėjimiszkus dalykus, priesazcia ko buwo neszwietiszki lupimai žmoni, musu kuningėlams, matyti, jau netokia riebi duona namieje, nēs no tulo taiko jie pradejo wienas po kitam traukti i Ameriką, mislydami sawo kiszenes dorėlais ant tu pėdu pripilę. Taip paskutiniame laike susilaukėme du kuningėlu, iz kuriu wienas ir Naujorko lietuwičius teikėsi aplankyti.

Tiktai nemislykite, kad tasai Diewo tarnas atkelawo czion dėl dwisizszkos naudos sunkiai uždarbaujancziu kęsni duonos swetimoje szalyje broļu; ne, jis atwaziawo czion su wilczin kupinas kiszenes dorėlu prisipilti. Atwaziawęs in Naujorką padarė suderybą su komitėtu parapijos no kožno einancziu i spawėdę imti po dorėli, pasitikėdamas tokiu budu daugiau dorėlu laimėses, kadagi komitėtas buwo gatawas ir iz kasos wiskus kasztus kuningui apmokėti. Patėmyjęs bespawėdojant, jog einancziu i spawėdę netoks didelis skaitlus, ant kokio jis buwo pasitikejęs, palowė spawėdojęs ir neiszklaušė nei tu, kurie jau buwo dorėli užmokėję, reikalaudamas no komitėto parapijos \$ 300 užmokėsnio už kelonę. Komitėtas žinoma neiszpildė tokio neszwietiszko reikalawimo. Tada kuningėlis puikiai lietuwininkus izszgulwijawęs bei izszdarkęs izszidangino sudu juos gęsdindamas.

Gerai žinodami tą kuningėli dar iz Lietuvos mēs suwis nesistėbime iz jo tokio neszwankaus pasielgimo su musu lietuwininkais; tai anas lenku paszauktasis 'geniusz' Juodiszius, kuris prie Suwalku gimnazijos budamas izszguldinėtoju tikėjimo ant sienu lipo už lenkiszką kalbą ir welyjo welyk maskoliszka tikėjimą izszguldinėti nekaip lietuwiszka žinoma kad no tokio 'litwino' brolai negali xę labo tikėtiesi. Ir nenorime mēs daugiau au juomi turėti reikalus, tegul jis sau eina pas tuos, už kuriuos Lietuwoje taip stoji. J. Kalnėnas.

Už L. Balsą užmokėjusius kwitawosime kitame numeryje. Rėd.

A. I NORRAIKOW,

Turiu agenturą no popėžiaus LEONO XIII dėl parduwinėjimo kningos, palaimintuos per popėžiu, o paraszytos per Bernardą O'Reilly po paraszu 'Gywenimas Leono XIII' (Life of Leo XIII); daug yra gražiu abrozu. Puikiame apdare kasztuoja 3 dor. 75 centai. Raszykite pas
A. I. Norraikow, P. O. Box 1845, New York.

L. GOLDIN,

parduodu gerus aptaisus su liemenymis, su skwernais ir palaidinius aptaisus. Liemuo gerai pritinka. Kelinės yra in galus platesnės. Geriausias aptaisus parsiduoda už 15 dorėln, ką wertas yra \$ 20. Turiu geriausias skrybėles su plėziais dugnais. Marszkiniai dėl wyrų, drapanos dėl waiku, skraistės geriausias wisame mēste; pokakliniai raikszcziai labai pigus. Ateikite, pirkkite, o linksmus ir sweiki ilgai mano drapanas dėwėsite. L. GOLDIN.
11 SOUTH MAIN ST. SHENANDOAH PA.

**KRAUCZISZKAS KROMAS
JONO MIEŁDAŻIO.**

Darau uniformas ir kitokias drapanas wisokiom madom; prekia (czienia) yra nuderiamą; drapanos ant orderio. Drangyszeiu drapanas galima ganti wisokios mados. Wisas aptaisus yra padaromas geriausiai.
6 E. CENTRE ST. SHENANDOAH PA.

Adresas dėl telegramu: Adresas dėl telegramu:
New York: „CUBIFORM“ Hamburg: „Anchor“

W. WOLFF

Lietuwlenkiszka KANTORA iszmainos
Su kaucija 18.000 markin. Patwirtinta Hamburgo Senat.
382 GRAND ULYCZIA, pagal pacztos stotę „B“.
BANKINE KANTORA. NEW YORK.
HAMBURG: BERGEDORFER Str. No. 1, pagal gelžkel-
dwarį 'Berlin'. TELEFON No. 1734.

ŁAIWAKORTES I EUROPA IR ATGAL.

Łaiwakortes ant wisu garlaiwiu ir pacztawuju laiwu už pigiausia prekę. Piningus i Lietuvą, Rusiją, Wokietiją ir tt. tikru tikriausiai nusuuncziamie, taip kad po paranka atsiduria i paskirtą wietą welausiai per 12 iki 14 dienu. Wisuose didesniuose mēstuose Rusijos, Lietuvos ir tt., taip-gi parubežes mēsteluose turime sawo agentus, kurie dėl musu keleiwu wisą parupina už dyka. Pacztos siuntiniai ir łobiai iszsiuncziami už pigiausia prekę i wisas dalis szw eto.

BILETAI dėl wisu GELŽKEJŲ Amerikoje.

KANTORA IPIRKIMO PERWEŽAMUJU DAIGTU.
Wisatinė AGENTURA Rusiszkos Draugystės geležinkelu
mėstiniu ir podraug uostiniu stocziu.

ANTANAS WYSZNIAUCKAS

žinomas gerai lietuwiams Amerikoje gywena po No.
91 DELANCEY ST. NEW YORK.

laiko AGENTURA, beje parduoda łaiwakortes, iszmaino piningus, parduoda tikietus ant geležinkelu ir tt. už pigiausia prekę.

HOTELIS LENKISZKAS

LEONO ALBERTO KRYGIERIO

16 RIVINGTON ST. NEW YORK.
Krautuwė wyno, alaus ir kitokiu gėrimu, podraug Restau-
racija, ir sueigine wietą lietuwiszku draugyszeiu. Kožną
subatą szwėzios deszros ir kopustai.

O'NEILL BROS.

parduoda naminius daigtus, ir tai pigiausiai wisame wals-
cziuje. Taip-gi turime sękrowę skrynucziu ir karstu (gra-
bu), kuriuos mēs pigiaus padarome ir ant iszmokeszio
duodame. Namuose Shanks O'NEILL BROS.
MAL SREET SHENANDOAH PA.

LENKISZKA APTIEKA

138½ DIVISION ST. NEW YORK.
parduoda wisakias gydykles szitos žiamės ir isz swetur
Ligoniams duodama yra patarmė. Specijalistas paslėptose
ir syfiliszkose ligose dėl wyrų ir moteriu. Susisznekama ir
lietuwiszakai. Reikalaujantiems siuncziu gydykles ir in
farmas.
Dr. K. SMAKOWSKI

HAX REESE,

21 S. Main St. SHENANDOAH.

pardawėjas likieriu ir cigaru, yra podraug WISATINIU
AGENTU dėl wisu garlaiwiu Hamburgo, Brėmos ir Ant-
werpos, siunczia piningus i wisas dalis Rusijos, Wingrijos,
Lietuwos ir Lenkijos už pigiausia prekę. Nėkas czia nebus
prigautas. Gywenu pagal banką.

A. OWENS,

18 ir 20 S. Main St. SHENANDOAH PA.

Krautuwė miltu, mėsos, szieno, taip-gi ir kitokiu daigtu
tinkancziu prie namu ir stalo. Taip-gi didelė wirtynė pigiu
materiju dėl drapanu. Teisinga woga ir pigiausia wietą
dėl lietuwiniuku. Eikit ir persikanokite! A. OWENS.

THOMAS SLATTERY,

CZEBATU IR CZEWERYKU KROMAS

pigiausias mēste. Dėl sulopymo priimu pagal reikalą,
namuose Beddels Brick,

W. CENTRE STREET SHENANDOAH PA.

L. REFOWICH'US.

Karalus Drapanu ir Skrybėlu ir Kepuriu, Czebatu ir Cze-
weryku. Wisumet wisą rasite didžiausiu, geriausiu ir
pigiausiu Amerikoje. Wisi pardawinėtojai sznėka lietu-
wiszkai ir lenkiszakai. Asz jus aprėdysiu no pado iki gal-
wai už \$ 3 iki \$ 20. Skrybėlės no 25 centu iki \$ 3. Cze-
batai no \$ 1.50 iki \$ 4. Patikrinu, kad wisą ant 25 centu
pigiaus parduodu ne kad kas kitas Szenandoryje, nės asz
randos nemoku už sawo namus. Kam pirkinys nepatiktu,
tegul atnesza atgal ir apmaino ant patinkamo, o jei ne, tai
gaus sawo piningus atgal. Žiurėk, kur yra salė dėl
Knights of Labor.

10 S. Main St. SHENANDOAH PA.